

BG

ЕВРОПЕЙСКА СТРАТЕГИЯ ЗА СИГУРНОСТ

СИГУРНА ЕВРОПА В ЕДИН
ПО-ДОБЪР СВЯТ

ЕВРОПЕЙСКА СТРАТЕГИЯ ЗА СИГУРНОСТ

СИГУРНА ЕВРОПА В ЕДИН ПО-ДОБЪР СВЯТ

СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Предупреждение

Съдържанието на настоящата брошура, изготвена от генералния секретариат на Съвета, не обвързва нито институциите на Европейския съюз, нито държавите-членки.

За по-подробна информация можете да се обърнете към служба „Информирание на обществеността“ на отдел „Комуникации“ на генерална дирекция „F“ на следния адрес:

Генерален секретариат на Съвета

Rue de la Loi 175

B-1048 Bruxelles

Факс: +32 (0)2 281 49 77

Internet: www.consilium.europa.eu/infopublic

Повече допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в Интернет чрез сървъра *Europa* (www.europa.eu).

В края на изданието има списък с библиография.

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2009 г.

ISBN 978-92-824-2436-0

doi: 10.2860/1774

© Европейски общности, 2009 г.

Възпроизвеждането е разрешено при позоваване на оригинала.

Printed in Belgium

ОТПЕЧАТАНО НА БЯЛА, НЕОБРАБОТЕНА С ХЛОР ХАРТИЯ

Предговор

Европейската стратегия за сигурност бе приета през декември 2003 г. и отбеляза повратен момент в развитието на външната политика и политиката за сигурност на ЕС.

За първи път ЕС постигна съгласие за обща оценка на заплахите и постави ясни цели за развиване на интересите на ЕС в областта на сигурността въз основа на нашите най-важни ценности. Заглавието на стратегията „Сигурна Европа в един по-добър свят“ в най-голяма степен отразява това, към което се стремим — именно това е крайната цел на нашите действия.

Пет години по-късно, през декември 2008 г., представих пред Европейския съвет доклад за изпълнение съгласно предоставения ми от държавните и правителствените ръководители мандат. В доклада, озаглавен „Гарантиране на сигурността в променящия се свят“ и разработен в сътрудничество с Европейската комисия, се разглежда практическото прилагане на стратегията и действията, които следва да се предприемат, за да се подобри нейното изпълнение. Направеният в доклада анализ получи подкрепата на държавните и правителствени глави.

Сами може да се убедите, че в рамките на един кратък период бе постигнат значителен напредък. Място за самодоволство обаче няма. Ние все още сме изправени пред множество комплексни предизвикателства в един бързо променящ се свят.

Убеден съм, че както в миналото, Европа ще бъде в състояние да посрещне тези предизвикателства.

Хавиер Солана

*Генерален секретар на Съвета на ЕС / Върховен представител за
Общата външна политика и политика на сигурност*

Права върху снимките

<i>Стр. 3</i>	<i>Съвет на ЕС — © Европейски общности</i>
<i>Стр. 10</i>	<i>Съвет на ЕС — © Европейски общности</i>
<i>Стр. 15</i>	<i>© EC/ECHO/Adriaan Sullivan</i>
<i>Стр. 17</i>	<i>EULEX Косово</i>
<i>Стр. 25</i>	<i>© Европейски общности</i>
<i>Стр. 28</i>	<i>EUMM Грузия</i>
<i>Стр. 38</i>	<i>Съвет на ЕС — © Европейски общности</i>
<i>Стр. 43</i>	<i>© Европейски общности</i>

Предговор	3
------------------	----------

ДОКЛАД ОТНОСНО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЕВРОПЕЙСКАТА
СТРАТЕГИЯ ЗА СИГУРНОСТ

— Гарантиране на сигурността в променящия се свят	7
---	---

СИГУРНА ЕВРОПА В ЕДИН ПО-ДОБЪР СВЯТ

— Европейска стратегия за сигурност	27
-------------------------------------	----

ДОКЛАД ОТНОСНО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЕВРОПЕЙСКАТА СТРАТЕГИЯ ЗА СИГУРНОСТ

Гарантиране на сигурността в променящия се свят

Обобщение

Пет години след приемането на Европейската стратегия за сигурност Европейският съюз носи още по-големи отговорности откогато и да било досега.

ЕС остава фактор на стабилност. Разширяването донесе демокрация и благосъстояние по целия континент. Балканите се променят към добро. Политиката ни за съседство създаде силна рамка за отношенията с партньори на юг и изток, вече с ново измерение със Съюза за Средиземноморието и Източното партньорство. От 2003 г. ЕС играе все по-важна роля при реагиране на кризи и конфликти в точки като Афганистан или Грузия.

При все това, двадесет години след края на Студената война, Европа е изправена пред все по-комплицирани заплахи и предизвикателства.

Остават нерешени конфликти в Близкия изток и в други точки по света, а в съседните региони се разразиха други конфликти. Слабата държавност се отразява на сигурността ни чрез престъпност, незаконна имиграция, а напоследък и морско пиратство. Тероризмът и организираната престъпност се развиха и представляват нова заплаха, включително в собственото ни общество. Иранската ядрена програма напредна значително, което представлява заплаха за стабилността в региона и за цялата система за неразпространение на оръжия за масово унищожаване (ОМУ).

Глобализацията породила нови възможности. Високият растеж в развиващия се свят, начело с Китай, спаси милиони от бедност. Но наред с това глобализацията направи заплахите по-комплицирани и взаимосвързани. Артериите на обществото ни — като информационните системи и енергийните доставки — станаха

по-уязвими. Глобалното затопляне и унищожаването на околната среда променят лицето на планетата ни. Освен това глобализацията ускорява промените в разпределението на силите и разкрива различия в ценностите. Неотдавнашната финансова криза разтърси както развитите, така и развиващите се икономики.

Както и в миналото, Европа ще бъде в състояние да се изправи пред тези нови предизвикателства.

Чрез използването на единствен по рода си комплекс от инструменти ЕС вече дава своя принос за един по-сигурен свят. Работим за изграждането на сигурност за хората чрез намаляване на бедността и неравенството, утвърждаване на доброто управление и човешките права, подпомагане на развитието и разрешаване на основните причини за появата на конфликти и несигурност. ЕС остава най-големият донор на държавите в нужда. За постигането на трайна стабилизация е необходимо поемане на дългосрочен ангажимент.

През последното десетилетие европейската политика за сигурност и отбрана, като неделима част от ОВППС, придоби опит и способности, с разгърнати над 20 мисии в отговор на кризи — от изграждане на мира в Аче след разрушителното цунами до защита на бежанците в Чад.

Тези постижения са резултат от един ясно отличим европейски подход към външната политика и политиката на сигурност. Място за самодоволство, обаче, няма. За да се гарантира сигурността ни и да се отговори на очакванията на нашите граждани, трябва да бъдем готови да насочваме събитията. Това означава да подобрим стратегическото си мислене и действията ни по света да станат по-ефективни и прозрачни. Постигаме най-голям успех тогава, когато действаме своевременно и съгласувано при осигурени необходими способности и стабилна обществена подкрепа.

Търсенето на трайни решения на конфликтите трябва да обедини всички регионални фактори с общ ангажимент за мира. Суверенните правителства трябва да поемат отговорност за последиците от своите действия и да носят споделена отговорност за защита на населението от геноцид, военни престъпления, етническо прочистване и престъпления срещу човечеството.

Важно е държавите да спазват основните принципи на Хартата на ООН и принципите и ангажиментите на ОССЕ. Необходимо е ясно да заявим, че зачитането на суверенитета, независимостта и териториалната цялост на държавите и мирното уреждане на спорове са принципи, от които не може да се отстъпва. Недопустимо е където и да било териториалните въпроси да се разрешават чрез заплаха или използване на военна сила.

В световен план Европа трябва да застане начело на процеса за възстановяване на многостранния ред. ООН е на върха на международната система. Всичко, направено от ЕС в областта на сигурността, е свързано с целите на ООН. Предоставя ни се неповторима възможност да възобновим многостранния подход съвместно със САЩ и с партньорите ни по света. За Европа трансатлантическото сътрудничество остава незаменима опора, основана на обща история и споделени отговорности. ЕС и НАТО трябва да задълбочат стратегическото си партньорство с цел по-добро сътрудничество при управлението на кризи.

През последните пет години ЕС постигна значителен напредък. Признати сме за важен фактор в усилията за изграждане на по-добър свят. Но въпреки всичко постигнато, изпълнението на Европейската стратегия за сигурност съвсем не е приключило. За да можем да реализираме пълните си възможности, необходимо е да проявяваме повече способности, повече съгласуваност и по-голяма активност.

Въведение

През декември 2003 г. Европейският съвет прие Европейската стратегия за сигурност (ЕСС). С нея за първи път Съюзът определи принципи и постави ясни цели за развиване на интересите на ЕС в областта на сигурността, въз основа на нашите най-важни ценности. ЕСС възприема комплексен подход и остава напълно актуална.

Настоящият доклад не заменя ЕСС, а я утвърждава. В него се дава възможност да се провери как сме се справили на практика и какво може да се направи, за да се подобри изпълнението.

Върховният представител на ЕС Хавиер Солана, президентът на Сомалия Шейх Шариф Ахмед и генералният секретар на ООН Бан Ки-Мун по време на конференцията за Сомалия, организирана съвместно от ООН, Европейския съюз и Африканския съюз в Брюксел през април 2009 г.

I. Глобални предизвикателства и основни заплахи

В ЕСС беше определена група заплахи и предизвикателства пред нашите интереси в областта на сигурността. Пет години по-късно тези заплахи и предизвикателства не са изчезнали — някои от тях са станали по-сериозни и комплексни.

Разпространението на оръжия за масово унищожаване

ЕСС определи разпространението на ОМУ както от държави, така и от терористи, като „потенциално най-голямата заплаха за сигурността на ЕС“. През последните пет години този риск нарасна, като подложи на натиск многостранната рамка. И докато Либия прекрати програмата си за оръжия за масово унищожаване, на Иран и на Северна Корея тепърва предстои да спечелят доверието на международната общност. Възможното връщане към производство на ядрена енергия за мирни цели през следващите десетилетия също поставя предизвикателства пред системата за неразпространение, ако не бъде съчетано с необходимите предпазни мерки.

ЕС е много активен в рамките на многостранните форуми благодарение на приетата през 2003 г. Стратегия срещу разпространението на оръжия за масово унищожаване и стои начело на международните усилия в отговор на иранската ядрена програма. В Стратегията се придава особено значение на предотвратяването, като се работи чрез ООН и многостранни споразумения, в качеството на основен донор и чрез работа с трети държави и регионални организации за укрепване на способностите им за предотвратяване на разпространението.

Следва да продължим да прилагаме този подход с политически и финансови действия. От съществено значение ще е успехът на Конференцията за преглед на Договора за неразпространение през 2010 г., с оглед по-специално на укрепването на режима на неразпространение. Стремежът ни ще бъде на тази конференция,

балансирано, ефективно и прагматично, да се разгледат начините за активизиране на международните усилия в борбата с разпространението и за разоръжаване, и да се гарантира отговорно развиване на ядрената енергия за мирни цели от тези държави, които желаят това.

Необходима е повече работа по определени въпроси, в това число подпомагане от страна на ЕС на многостранния подход към ядрения горивен цикъл, противодействие на финансирането на разпространението, мерки относно биобезопасността и биосигурността, контрол над разпространението на системи-носители, предимно балистични ракети. Следва да започнат преговори по многостранен договор за забрана на производството на разпадащ се материал за ядрени оръжия.

Тероризъм и организирана престъпност

Тероризмът в Европа и по света остава основна заплаха за начина ни на живот. В Мадрид и Лондон бяха извършени терористични нападения, други опити бяха неуспешни, докато създадените на местна почва групи все повече засилват дейността си на нашия континент. Организираната престъпност продължава да застрашава обществото ни с трафика на наркотици, хора и оръжия, успоредно с извършването на международни измами и пране на пари.

От 2003 г. ЕС постигна напредък в посочените области, като предприе и допълнителни мерки в рамките на Съюза по линия на Програмата от Хага от 2004 г. и новата стратегия за външните аспекти на политиката в областта на правосъдието и вътрешните работи, приета през 2005 г. Това улесни провеждането на трансгранични разследвания и координирането на наказателното преследване. Стратегията на ЕС за борба с тероризма, приета също през 2005 г., се основава на зачитането на човешките права и международното право. Тя следва подход в четири направления: предотвратяване на радикализацията и набирането на хора и факторите в основата на това, защита на потенциални цели, преследване на терористи и реагиране на последиците от нападение. Въпреки че действията на национално равнище са водещи, избирането на координатор за борбата с тероризма е важна стъпка напред на европейско равнище.

В рамките на ЕС ние постигнахме много за защитата на нашето общество от тероризма. Следва да засилим механизмите за координация при сериозни терористични нападения, по-специално

при употреба на химични, радиоактивни, ядрени и биологични материали за терористични цели, въз основа на такива съществуващи възможности като механизмите за координация при кризи и механизма за гражданска защита. Необходима е допълнителна работа за борба с финансирането на тероризма, наред с ефективна и комплексна политика на ЕС за обмен на информация, при което надлежно да се взема предвид защитата на личните данни.

Трябва да постигнем повече и в противодействието на радикализацията и набирането на хора, като се предприемат мерки срещу екстремистката идеология и дискриминацията. Важна роля има диалогът между културите посредством форуми като Алианса на цивилизациите.

По отношение на организираната престъпност следва да се задълбочат съществуващите партньорства със съседните региони и основни партньори, както и в рамките на ООН, при разглеждането на въпроси като движението на хора, полицейското и съдебното сътрудничество. От съществено значение е прилагането на действащите инструменти на ООН. Следва да заздравим още повече партньорството със САЩ за борба с тероризма, включително в областта на обмена и защитата на данни. Следва да засилим също възможностите на партньорите ни в Южна Азия, Африка и съседните на ЕС региони на юг. ЕС следва да подкрепя многостранните усилия, главно в рамките на ООН.

Необходимо е да подобрим начина, по който съчетаваме вътрешните и външните аспекти. Нужна е по-добра координация, прозрачност и гъвкавост в различните агенции на национално и европейско равнище. Това вече беше посочено в ЕСС преди пет години. Напредъкът се оказва бавен и непълен.

Киберсигурност

Съвременните икономики са силно зависими от критични инфраструктури, включително от транспорта, комуникациите и енергийните доставки, но и от интернет. Приетата през 2006 г. стратегия на ЕС за сигурност на информационното общество обхваща престъпността в интернет. Атаките срещу частни или държавни информационни системи в държавите-членки на ЕС, обаче, придадоха ново измерение като потенциално ново икономическо, политическо и военно оръжие.

Нужна е повече работа в тази област, както и да се обсъди комплексен подход на ЕС, да се повиши осведомеността и засили международното сътрудничество.

Енергийна сигурност

През последните пет години нарасна загрижеността относно енергийната зависимост. Спадащото производство в Европа означава, че до 2030 г. до 75 % от нефта и газа ще трябва да се внасят. Доставките ще идват от ограничен брой страни, много от които са изправени пред заплахи за стабилността. Следователно сме изправени пред редица предизвикателства за сигурността, които изискват отговорност и проява на солидарност от всички държави-членки.

Нашата реакция трябва да включва формулиране на енергийна политика на ЕС, която съчетава външния и вътрешния аспект. В съвместния доклад на върховния представител и Комисията от юни 2006 г. са определени основните елементи. В рамките на Европа ние се нуждаем от по-единен енергиен пазар, с по-добра взаимовръзка, с особено внимание към най-изолираните държави и механизми за действие при кризи, за да се разреши проблемът с временното прекъсване на доставките.

От съществено значение е по-голямото разнообразие на горива, източници на доставка и транзитни пътища, както и добро управление, зачитане на принципите на правовата държава и инвестиции в държавите източници. Политиката на ЕС подкрепя тези цели чрез ангажименти с регионите на Централна Азия, Кавказ и Африка, както и посредством Източното партньорство и Съюза за Средиземноморието. Енергетиката е основен фактор в отношенията между ЕС и Русия. Политиката ни следва да обхваща транзитните пътища, включително през Турция и Украйна. С нашите партньори, включително Китай, Индия, Япония и САЩ, следва да подкрепяме развитието на възобновяемата енергия, нисковъглеродните технологии и енергийната ефективност, успоредно с прозрачни и добре регулирани световни пазари.

Изменение на климата

През 2003 г. с ЕСС вече бяха определени последиците върху сигурността от изменението на климата. Пет години по-късно този въпрос вече не търпи отлагане. През март 2008 г. върховният представител и Комисията представиха на Европейския съвет доклад, в който изменението на климата се определя като „умножаващ запла-

хите фактор“. Природните бедствия, унищожаването на околната среда и конкуренцията за ресурси изострят конфликтите, особено в условия на бедност и нарастване на населението, с хуманитарни, здравни и политически отражения и последици за сигурността, включително по-засилена миграция. Изменението на климата може да причини спорове относно търговските пътища, морските зони и недостъпни някога ресурси.

Ние засилихме дейността си по предотвратяване на конфликти и управление на кризи, но е необходимо да подобрим способностите за анализ и ранно предупреждение. ЕС не може да направи това самостоятелно. Трябва да подобрим работата си с най-застрашените страни, като се укрепят възможностите им да се справят. От съществено значение ще бъде международното сътрудничество с ООН и регионалните организации.

Разпределяне на продоволствена помощ, предоставена от ЕС и Световната програма по прехраната на ООН, в Зимбабве

II. Изграждане на стабилност в Европа и по света

В границите на нашия континент разширяването продължава да бъде мощен двигател за стабилност, мир и реформи.

Преговорите с Турция започнаха през 2005 г. и оттогава са отворени редица преговорни глави. Напредъкът в Западните Балкани, макар и бавен, не спира. На доста напреднал етап са преговорите за присъединяване с Хърватия. Бившата югославска република Македония придоби статут на страна кандидатка. Подписаха се споразумения за стабилизиране и асоцииране с други страни от Западните Балкани. Сърбия е на прага да изпълни всички условия — предпоставка за задълбочаване на отношенията ѝ с ЕС. ЕС продължава да играе водеща роля в Босна и Херцеговина, но въпреки напредъка са необходими повече усилия от местните политически лидери, за да се преодолее блокирането на реформите.

Разгърнахме най-голямата досега гражданска мисия на ЕПСО в Косово, EULEX, и ще продължим да оказваме значителна икономическа помощ. В рамките на целия регион е належаща необходимостта от сътрудничество и добросъседски отношения.

В наш интерес е в държавите, с които граничим, да има добро управление. Европейската политика за съседство, чието начало бе поставено през 2004 г., подкрепя този процес. На изток участват всички страни, отговарящи на изискванията, с изключение на Беларус, с която в момента се предприемат мерки в тази посока.

С Украйна отбелязахме по-голям напредък с постигането на споразумение за асоцииране с дългосрочни цели, работата по което е почти привършена. Скоро ще започнат преговори с Република Молдова по подобно споразумение. Поставено бе началото на инициативата за черноморско взаимодействие като допълнение

към двустранните политики на ЕС в този регион, който е от особено значение за Европа.

Възникнаха нови основания за загриженост заради така наречените тлеещи конфликти в съседните източни региони. Положението в Грузия по отношение на Абхазия и Южна Осетия ескалира, което доведе до въоръжен конфликт между Русия и Грузия през август 2008 г. ЕС беше начело на международните действия, като осигури посредничество между страните, хуманитарна помощ, гражданска мисия за наблюдение и значителна финансова подкрепа. Ангажиментът ни остава, като ЕС е начело на Женевския процес. Възможното уреждане на приднестровския конфликт набра скорост с активното участие на ЕС във формат за преговори 5+2 и мисията на ЕС за подпомагане на граничния контрол.

Средиземноморието, регион с голямо значение и възможности за Европа, все още създава комплексни предизвикателства като недостатъчни политически реформи и незаконна миграция. ЕС и няколко средиземноморски партньори, най-вече Израел и Мароко, работят за задълбочаване на двустранните си отношения. ЕПС засили рефор-

Мисията на ЕС в областта на върховенството на закона в Косово (EULEX) е най-голямата гражданска мисия, предприемана досега по линия на Европейската политика за сигурност и отбрана

мите, започнати първоначално с Барселонския процес през 1995 г., но регионалните конфликти в съчетание с надигащата се радикализация продължават да пораждат нестабилност.

ЕС има водеща роля в усилията за уреждане на конфликта в Близкия изток чрез участието в Квартета, сътрудничеството с Израел и Палестинската власт, с Арабската лига и други регионални партньори. ЕС е изцяло ангажиран с процеса от Анаполис с цел намиране на решение, основано на две държави, и осигурява значителна финансова и бюджетна подкрепа на Палестинската власт и за изграждането на капацитета, включително чрез разполагането в региона на експерти в областта на съдебната система, полицията и управлението на границите. В Ливан държавите-членки са основата на мироопазващата мисия на временните сили на ООН. В Ирак ЕС подкрепи политическия процес, възстановяването и правовия ред, включително чрез мисията EUJUST LEX.

От 2003 г. Иран поражда все по-голяма загриженост. Иранската ядрена програма е предмет на поредица резолюции на Съвета за сигурност на ООН и МААЕ. Развиването на ядрена военна способност би представлявало заплаха за сигурността на ЕС, което е неприемливо. ЕС използва двупистов подход, съчетаващ диалог и нарастващ натиск, съвместно със САЩ, Китай и Русия. Върховният представител направи всеобхватно предложение за Иран за възстановяване на доверието и ангажимента с международната общност. Ако, обаче, ядрената програма продължи да бъде развивана, нараства необходимостта от допълнителни мерки в подкрепа на процеса на ООН. Същевременно е необходимо да работим с държавите от региона, включително държавите от Персийския залив, за изграждане на регионална сигурност.

ЕС отчита, че интересите на Европа в областта на сигурността надхвърлят непосредствените ѝ съседи. В това отношение Афганистан поражда особени тревоги. Европа е поела дългосрочен ангажимент за установяване на стабилност. Държавите-членки на ЕС имат важен принос за мисията на НАТО и ЕС е ангажиран с управлението и развитието на всички равнища. Полицейската мисия на ЕС е в процес на разширяване. Тези усилия няма да са успешни

без пълното участие на Афганистан и без подкрепа от съседните държави — по-специално Пакистан, но и Индия, държавите от Централна Азия и Иран. Действително подобрените перспективи за добри отношения между Индия и Пакистан през последните години представляват положителен елемент от стратегическия баланс.

Сигурност и развитие — взаимна обусловеност

Както се отчита в ЕСС и в Европейския консенсус относно развитието от 2005 г., не може да съществува устойчиво развитие без мир и сигурност, както и без развитие и изкореняване на бедността не може да съществува траен мир. Заплахите за общественото здраве, по-конкретно пандемиите, поставят допълнителни пречки пред развитието. Правата на човека са основна част от това уравнение. В много зони на конфликти и на такива, претърпели конфликти, ние трябва да вземем мерки срещу потресаващото използване на сексуално насилие като средство за сплашване и терор. От съществено значение е ефективното изпълнение на Резолюция 1820 на Съвета за сигурност на ООН относно сексуалното насилие при въоръжени конфликти.

Конфликтите често са свързани с нестабилност на държавата. Държави като Сомалия са хванати в порочния кръг на слабо управление и неспиращи конфликти. Положихме усилия да го разчупим както чрез помощ за развитие, така и чрез мерки за обезпечаване на по-голяма сигурност. Реформата на сектора на сигурността и разоръжаването, демобилизацията и реинтеграцията са основна част от процеса на стабилизация и възстановяване след приключване на конфликта, и са основна цел на мисиите ни в Гвинея-Бисау и ДР Конго. Най-добри резултати се постигат в партньорство с международната общност и местните заинтересовани фактори.

Безогледното използване на природни ресурси често е съществена причина за конфликтите. Засилва се напрежението във връзка с водните и суровинни ресурси, което налага намирането на многостранни решения. Процесът от Кимбърли и инициативата за прозрачност на добивната промишленост предлагат новаторски модел за разрешаване на този проблем.

Морско пиратство

В ЕС морското пиратство е посочено като ново измерение на организираната престъпност. То също е резултат от липсата на държавност. Световната икономика разчита на морските пътища за 90 % от търговията си. Пиратството в Индийския океан и Аденския залив направи този въпрос още по-належащ за близките месеци и засегна доставките на хуманитарна помощ за Сомалия. ЕС реагира, включително с ATALANTA, първата морска мисия по линия на ЕПСО, за да спре пиратските нападения край сомалийското крайбрежие, заедно със засегнати държави и други международни фактори, включително НАТО.

Малки оръжия и леки въоръжения, касетъчни боеприпаси и противопехотни мини

През 2005 г. Европейският съвет прие стратегията на ЕС за борба с незаконното натрупване и трафик на малки оръжия и леки въоръжения и боеприпаси за тях. В контекста на изпълнението ѝ ЕС подкрепя програмата на ООН за действие в тази област. ЕС ще продължи да развива дейности в борбата срещу заплахите, породени от незаконните малки оръжия и леки въоръжения.

ЕС твърдо подкрепи идеята за международен договор за търговията с оръжия и реши да подкрепи процеса по приемането му. ЕС също е основен донор в действията за забрана на противопехотните мини. ЕС активно подкрепя и утвърждава по света Конвенцията от Отава за забрана на противопехотните мини. Конвенцията от Осло срещу касетъчните боеприпаси, по която бе постигнато съгласие през май 2008 г. в Дъблин, представлява важна стъпка напред като мярка срещу хуманитарните проблеми, породени от този тип боеприпаси, предизвикващи голяма загриженост във всички държави-членки на ЕС. Приемането на протокол за този вид боеприпаси в рамките на ООН, с участието на всички основни военни сили, ще бъде важна допълнителна крачка.

III. Европа в променящия се свят

За да може да се реагира на променящата се обстановка по отношение на сигурността, необходимо да бъдем по-ефективни — помежду си, в рамките на съседните ни региони и в световен план.

A. По-ефективна и способна Европа

През последните пет години възможностите ни да реагираме на предизвикателствата се развиха и трябва да продължим в тази посока. Трябва да заздравим съгласуваността помежду си посредством по-добра институционална координация и вземане на по-стратегически решения. Разпоредбите в Договора от Лисабон предоставят рамка за постигането на това.

Своевременното предотвратяване на това заплахите да се превърнат в източници на конфликт — това трябва да е в основата на нашия подход. Съществен елемент от това представлява работата по изграждането на мира и намаляването на бедността в дългосрочен план. Всяка ситуация изисква съгласувано използване на нашите инструменти, в това число политически и дипломатически действия, политика на развитие, хуманитарни дейности, реагиране на кризи, икономическо и търговско сътрудничество и гражданско и военно управление на кризи. Следва също да разширим способностите си за диалог и посредничество. Специалните пратеници на ЕС определят влиянието на ЕС в различните региони на конфликти. Гражданското общество и неправителствените организации имат изключително важна роля като участници и партньори. Мисиите ни за наблюдение на избори, водени от членове на Европейския парламент, също имат важен принос.

Успехът на ЕПСО като неделима част от нашата ОВППС се определя от факта, че помощта ни се търси все по-често. Мисията ни в Грузия показва какво можем да постигнем, когато действаме заедно

с необходимата политическа воля. Пред колкото по-сложни предизвикателства сме изправени, толкова по-гъвкави трябва да бъдем. Необходимо е да организираме ангажиментите си по приоритети, в съответствие с ресурсите. Бойните групи и гражданските екипи за реагиране укрепиха капацитета ни за бързо реагиране.

Важен елемент са подходящите и ефективни командни структури и щабни способности. Трябва да бъде засилена способността ни да съчетаваме граждански и военен експертен опит още от формулирането на мисията, през етапа на планиране до изпълнението. В момента развиваме този аспект на ЕПСО чрез въвеждане на съответните административни структури, финансови механизми и системи. Има също възможност да се подобри обучението въз основа на Европейски колеж по сигурност и отбрана и новата европейска инициатива за обмен на млади офицери по модела на програмата „Еразмус“.

Необходимо е да продължим да интегрираме въпросите с човешките права във всички дейности в тази област, включително мисиите на ЕПСО, чрез подход, обърнат към хората и в съответствие с концепцията за сигурност на хората. ЕС е отчел ролята на жените за изграждането на мира. В този контекст, особено важно е ефективното изпълнение на Резолюция 1325 на Съвета за сигурност на ООН за жените, мира и сигурността и Резолюция 1612 за децата и въоръжените конфликти.

По отношение на гражданските мисии ние трябва да можем да наберем обучен персонал с най-разнообразни умения и експертни познания, да го разгърнем в кратки срокове и да го поддържаме на мястото на действията в дългосрочен план. Нуждаем се от пълна оперативна съвместимост между националните контингенти. В подкрепа на това държавите-членки се ангажираха да изготвят национални стратегии за предоставяне на експерти заедно с персонал, който се разполага по-бързо, за подкрепа на мисии, включващи бюджет и доставка. Следва да се използват по-ефективни начини за предоставяне и доставка на оборудване, за да се позволи своевременно разгръщане на мисиите.

За военните мисии трябва да продължим да засилваме нашите усилия по отношение на способностите, както и взаимното сътрудничество и механизми за споделяне на тежестта. Опитът показва, че е необходима още работа, по-специално в областта на ключовите

способности като стратегически въздушен транспорт, хеликоптери, космически средства и морско наблюдение (както е изложено по-подробно в Декларацията за укрепване на способностите). Тези усилия трябва да бъдат подкрепени от конкурентна и жизнеспособна отбранителна промишленост в Европа, съчетана с по-големи инвестиции в научноизследователската и развойната дейност. От 2004 г. Европейската агенция по отбрана успешно оглавява този процес и той следва да продължи.

Б. Засилени ангажменти със съседните региони

ЕПС укрепи отделните двустранни отношения с ЕС. Отсега нататък е необходимо този процес да изгражда регионална интеграция.

Съюзът за Средиземноморието, чието начало бе поставено през юли 2008 г., дава подновен политически стимул, по който да се работи съвместно с южните ни партньори в рамките на комплексна програма, включваща морската безопасност, енергетиката, водните ресурси и миграцията. Важна част ще бъдат действията срещу заплашките за сигурността като тероризма.

Източното партньорство предвижда реална промяна в отношенията с нашите източни съседи, със значително подобряване на политическите, икономическите и търговските отношения. Целта е да се укрепи благоденствието и стабилността на тези страни, а по този начин и сигурността на ЕС. Предложенията обхващат широк набор от двустранни и многостранни области на сътрудничеството, включително енергийна сигурност и мобилност на хората.

Трайната стабилност в съседните ни региони ще изисква непрекъснати усилия от страна на ЕС заедно с ООН, ОССЕ, САЩ и Русия. След конфликта с Грузия отношенията ни с Русия се влошиха. ЕС очаква Русия да спазва ангажиментите си, така че да се възстанови необходимото доверие. Партньорството ни следва да се основава на зачитане на общи ценности, главно човешките права, демокрацията и правовия ред, и принципите на пазарната икономика, както и на общи интереси и цели.

Необходимо е да продължат усилията за разрешаване на конфликтите в Южен Кавказ, Република Молдова и между Израел и арабските държави. Тук, както и навсякъде другаде, основното е да се осигури пълноценното участие на САЩ. Във всеки случай трайното уреждане на проблема трябва да обедини всички регио-

нални фактори. Държави като Турция, Египет, Йордания, Саудитска Арабия и Катар играят все по-важна роля в региона, докато случаят с Иран не е такъв. Съществува пряка възможност за работа с Турция, включително посредством Алианса на цивилизациите.

V. Партньорства за ефективен многостранен подход

ЕСС призова Европа да даде своя принос за по-ефективен многостранен подход в света. От 2003 г. заздравихме партньорствата си предвид тази цел. САЩ е основният партньор на Европа в тази и други области. Когато сме работили заедно, ЕС и САЩ са били изключителна сила за добруването на света.

ООН е на върха на международната система. Всичко, направено от ЕС в областта на сигурността, е свързано с целите на ООН. ЕС работи усилено във важни региони като Косово, Афганистан, ДР Конго, Судан/Дарфур, Чад и Сомалия и подобри институционалните връзки в съответствие със съвместната декларация на ЕС и ООН от 2007 г. Поддържахме всичките шестнайсет мироопазващи операции на ООН, които се провеждат в момента.

ЕС и НАТО са работили добре заедно на Балканите и в Афганистан, дори и когато не е имало напредък в официалните отношения. Необходимо е да засилим това стратегическо партньорство, което ще е от полза за общите ни интереси в областта на сигурността, с по-добро оперативно сътрудничество, при пълно зачитане на автономното вземане на решения на всяка организация, и непрекъснатата работа в областта на военните способности. От 2003 г. задълбочихме отношенията си с ОССЕ, особено в Грузия и Косово.

Значително разширихме отношенията си с Китай. Имаме дългогодишни тесни връзки с Канада и Япония. Русия остава важен партньор по въпроси от световен мащаб. Все още има какво да се желае от връзките ни с Индия. Отношенията с други партньори, в това число Бразилия, Република Южна Африка и с Норвегия и Швейцария в Европа са се задълбочили значително от 2003 г. насам.

ЕС работи все по-тясно с регионални организации и по-специално с Африканския съюз. Чрез съвместната стратегия Африка–ЕС подпомагаме засилените африкански способности при управлението на кризи, включително регионалните резервни сили и ранното предупреждение. Задълбочихме връзките с партньорите от Централна Азия чрез приетата през 2007 г. стратегия, посредством засилен

политически диалог и работа в области като водни ресурси, енергетика, правов ред и сигурност. ЕС разви ангажимента си с АСЕАН по регионални въпроси като Бирма, с Асоциацията за регионално сътрудничество в Южна Азия (SAARC) и Латинска Америка. Придобитият от нас опит осигурява важна роля на ЕС в стимулирането на процеса на регионална интеграция. Когато други желаят да действат паралелно с нас, в зависимост от конкретните им условия, следва да ги подкрепяме.

Международният ред, установен в края на Втората световна война, е подложен на натиск от няколко страни. Представителството в международните институции е поставено под въпрос. Необходимо е да се подобри законността и ефективността, а процесът на вземане на решения на международните форуми да стане по-ефикасен. Това означава по-добра съгласуваност при вземане на решения и по-широко участие в този процес. Когато сме изправени пред общи проблеми, няма друга алтернатива освен да се приемат общи решения.

Основните приоритети представляват изменението на климата и приключването на кръга преговори от Доха в СТО. ЕС има водеща роля в преговорите за ново международно споразумение за климата и трябва да използва всичките си механизми за влияние, за да

Целта на „EU NAVFOR Сомалия — Операция Аталанта“ е да защитава кораби от пиратски действия и въоръжени грабежи

постигне амбициозни резултати през 2009 г. в Копенхаген. Следва да продължим реформата на системата на ООН, започнала през 2005 г., и да поддържаме изключително важната роля на Съвета за сигурност и основната му отговорност за поддържане на международния мир и сигурност. Следва да се развие още повече ефективността на Международния наказателен съд заедно с по-широките усилия на ЕС за укрепване на международното правосъдие и правата на човека. Необходимо е да адаптираме МВФ и другите финансови институции към съвременните реалности. Г8 следва да се преобразува. Трябва да продължим и съвместните си усилия за изпълнението на Целите на хилядолетието за развитие.

Тези въпроси излизат извън установените граници и засягат както вътрешната, така и външната политика. Всъщност те показват как през XXI век, повече отвсякога, суверенитетът налага отговорности. По отношение на основните човешки права, ЕС следва да продължи да работи по съгласието, постигнато на срещата на върха в ООН през 2005 г., че имаме обща отговорност да защитим народите от геноцид, военни престъпления, етническо прочистване и престъпления срещу човечеството.

Много е важно да имаме подкрепата на обществеността в ангажиментите ни по световните проблеми. В съвременните демокрации, където медиите и общественото мнение са от изключително значение за формулирането на политиката, ангажираността на общественото е съществена за спазването на ангажиментите ни в чужбина. Ние разполагаме полицаи, съдебни експерти и войници в зони на нестабилност по целия свят. Правителствата, парламентите и институциите на ЕС имат задължението да информират как това допринася за сигурността в домовете ни.

Преди пет години ЕС даде израз на идеята как ЕС да стане сила за постигане на по-справедлив, по-безопасен и по-обединен свят. Изминахме дълъг път за постигането на тази цел. Светът около нас се променя бързо, възникват нови заплахи, променя се разпределението на силите. За да бъде изградена Европа на сигурността в по-добър свят, трябва да направим нещо повече от това да насочваме събитията. И трябва да го направим сега.

СИГУРНА ЕВРОПА В ЕДИН ПО-ДОБЪР СВЯТ

ЕВРОПЕЙСКА СТРАТЕГИЯ ЗА СИГУРНОСТ

Брюксел, 12 декември 2003 г.

Въведение

За първи път в Европа има такова благоденствие, такава сигурност и такава свобода. Насилието през първата половина на XX век отстъпи пред безпрецедентен за европейската история период на мир и стабилност.

Създаването на Европейския съюз беше определящо за това развитие. То промени отношенията между нашите държави и живота на гражданите. Европейските държави са решени да се стремят към мирно разрешаване на спорове и да си сътрудничат чрез общи институции. През този период под въздействието на прогресивното разпространение на правовия ред и демокрацията авторитарни режими се превърнаха в сигурни, устойчиви и динамични демокрации. Последователните разширявания превръщат в реалност идеята за единен и мирен континент.

Съединените американски щати изиграха съществена роля за европейската интеграция и европейската сигурност, по-специално чрез НАТО. След края на Студената война САЩ се оказаха в доминираща позиция като военен фактор. Никоя държава обаче не е способна да се справи сама със сложните проблеми на съвременното.

Европа все още е изправена пред заплахи и предизвикателства, свързани със сигурността. Избухването на конфликта на Балканите напомни, че войната продължава да застрашава нашия континент. През изминалото десетилетие никой регион в света не остана незаसेгат от въоръжен конфликт. Повечето от тези конфликти бяха по-скоро вътрешни, отколкото междудържавни, а голяма част от жертвите — цивилни граждани.

Като съюз от 25 държави, обединяващ над 450 милиона души, допринасящ за една четвърт от глобалния брутен национален продукт (БНП), с широк набор от инструменти на свое разположение, Европейският съюз е неминуемо глобален фактор. През последното десетилетие европейски сили са разгръщани отвъд европейските граници, в отдалечени райони като Афганистан, Източен Тимор и ДРК. Нарастващото сближаване на европейските интереси и укрепването на взаимната солидарност на ЕС ни превръща в по-надежден и ефективен фактор. Европа следва да има готовност да поеме своя дял от отговорността за глобалната сигурност и за изграждането на един по-добър свят.

Наблюдатели на ЕС разговарят с вътрешно разселени лица в колективен център в Грузия

I. Обстановка на сигурност: глобални предизвикателства и основни заплахи

Глобални предизвикателства

Обстановката след Студената война се характеризира с все по-голямо отваряне на границите и с неразривна обвързаност на вътрешните и външните аспекти на сигурността. Много хора познаха свободата и благоденствието благодарение на търговските и инвестиционни потоци, развитието на технологиите и демократизацията. Други възприеха глобализацията като препятствие и неправда. Тези тенденции разшириха и обхвата на дейност на недържавните обединения, като им предоставиха възможност да участват в международните отношения. Освен това, те доведоха до нарастване на европейската зависимост — а оттам и уязвимост — по отношение на взаимосвързана инфраструктура в транспорта, енергетиката, информационните технологии и други области.

От 1990 г. насам, загиналите във войни са 4 милиона, 90 % от които — цивилни граждани. В глобален мащаб над 18 милиона души напуснаха домовете си поради конфликти.

В повечето страни от развиващия се свят бедността и болестите причиняват неимоверно страдание и предизвикват сериозна загриженост във връзка със сигурността. Приблизително 3 милиарда души или половината население на света живее с по-малко от 2 евро на ден. Всяка година 45 милиона души умират от глад и недохранване. Понастоящем СПИН е една от най-унищожителните пандемии в историята на човечеството и допринася за упадък на обществата. Нови болести могат да се разпространят бързо и да се превърнат в глобална заплаха. Субсахарска Африка е по-бедна, отколкото преди 10 години. В много от случаите икономическият неуспех е свързан с политически проблеми и тежки конфликти.

Сигурността е предпоставка за развитие. Конфликтите не само разрушават инфраструктурата, в т.ч. социалната инфраструктура, те насърчават и престъпността, възпрепятстват инвестициите и правят невъзможно осъществяването на нормална икономическа дейност. Някои държави и региони са въввлечени в цикъл от конфликти, несигурност и бедност.

Надпреварата за природни ресурси — главно вода — която ще стане още по-ожесточена в резултат на глобалното затопляне през следващите десетилетия, вероятно ще предизвика допълнителни сътресения и миграционни движения в различни региони.

Енергийната зависимост предизвиква сериозна загриженост в Европа. Европа е най-големият световен вносител на нефт и газ. Понастоящем 50 % от потреблението на енергия се задоволява чрез внос. Тази цифра ще се повиши до 70 % през 2030 г. По-голямата част от вноса идва от Персийския залив, Русия и Северна Африка.

Основни заплахи

В наши дни няма вероятност някоя държава-членка да се окаже обект на мащабна агресия. Вместо това, Европа се изправя пред нови заплахи, които са по-различни, не толкова очевидни и по-трудно предвидими.

Тероризъм: Тероризмът застрашава живота на хората, налага големи разходи, опитва да подкопае отвореността и толерантността на нашите общества и представлява нарастваща стратегическа заплаха за цяла Европа. Терористичните движения стават все по-обезпечени, свързани с електронни мрежи и готови да си послужат с неограничено насилие, за да причинят колосални материални и човешки щети.

Най-новата терористична вълна е с глобален мащаб и е свързана с краен религиозен екстремизъм. В нейната основа лежат редица комплексни причини. Те включват натиска на културните, социални и политически кризи, свързани с модернизацията, както и отчуждаването на младите хора, които живеят в чуждестранни общества. Този феномен е присъщ и на нашето общество.

Европа се явява едновременно цел и база за тероризма: европейските държави представляват цел и вече са били обект на терористични нападения. В Обединеното кралство, Италия, Германия,

Испания и Белгия бяха разкрити логистични бази на бойни групи на Ал Кайда. Съгласуваните европейски действия са наложителни.

Разпространението на оръжия за масово унищожаване представлява най-голямата потенциална заплаха за нашата сигурност. Режимите, установени в международните договори, и договореностите за контрол върху износа забавиха разпространението на ОМУ и системите за доставка. Понастоящем обаче навлизаме в нов и опасен период, в който се увеличава възможността за надпревара във въоръжаването с ОМУ, по-конкретно в Близкия изток. В следващите години потенциалът на биологическите оръжия може да нарасне в резултат на напредъка в развитието на биологическите науки, осезаема възможност са и нападенията с химически и радиоактивни вещества. Разпространението на ракетни технологии добавя допълнителен елемент на нестабилност и би могло да изложи Европа на все по-голям риск.

Най-лошият сценарий е придобиването на ОМУ от терористични групировки. При подобни обстоятелства една малка група би могла да нанесе поражения в мащаб, в миналото възможен само с участието на държави и армии.

Регионални конфликти: Проблеми като тези в Кашмир, региона на Големите езера и Корейския полуостров оказват пряко и непряко въздействие върху европейските интереси подобно на конфликтите в по-голяма близост до Европа, преди всичко тези в Близкия Изток. Освен това сериозните или „замразени“ конфликти, които продължават да съществуват по нашите граници, застрашават стабилността на региона. Те отнемат човешки животи, разрушават социална и физическа инфраструктура, застрашават малцинствата, основните свободи и права на човека. Конфликтите могат да доведат до екстремизъм, тероризъм и липса на държавност; те предоставят възможност за организирана престъпност. Регионалната несигурност може да доведе до по-голямо търсене на ОМУ. На практика най-добрият начин за справяне с новите, често изплъзващи се заплахи понякога се оказва разрешаването на свързаните с регионални конфликти по-стари проблеми.

Липса на държавност: Лошото управление — корупция, злоупотреби с власт, слаби институции и липса на отчетност — и гражданските конфликти разяждат държавите отвътре. В някои случаи това предизвиква разпадането на държавни институции. Сомалия,

Либерия и Афганистан по време на режима на талибаните са сред най-добре познатите скорошни примери. Разпадането на държавността може да бъде свързано с очевидни заплахи, като организирана престъпност и тероризъм. Липсата на държавност е тревожен феномен, който подкопава управлението в глобален мащаб и допринася за регионалната нестабилност.

Организирана престъпност: Европа е основна цел на организираната престъпност. Тази вътрешна заплаха за нашата сигурност има важно външно измерение: трансграничният трафик на наркотици, жени, незаконни мигранти и оръжия представлява значителна част от дейността на престъпните групи. Той може да бъде свързан с тероризма.

Тези престъпни дейности често се свързват със слаба или липсваща държавност. Приходите от наркотици са способствали за отслабването на държавните структури в редица държави производителки на наркотици. Приходите от търговията със скъпоценни камъни, дървен материал и малки оръжия подхранват конфликти в други части на света. Всички тези дейности подкопават както правовия ред, така и самия социален ред. В крайни случаи организираната престъпност може да обхване държавата. 90 % от хероина в Европа се добива от макови насаждения в Афганистан, където от търговията с наркотици се финансират частни армии. Голяма част от наркотиците се разпределят чрез криминални мрежи на Балканите, които са отговорни и за 200 000 от 700 000 жени — жертва на сексуалната търговия в световен мащаб. Ново измерение на организираната престъпност, на което трябва да се отдели допълнително внимание, са зачестяващите случаи на морско пиратство.

Като се обединят тези различни елементи — тероризъм, който се стреми към максимална проява на насилие, наличие на оръжия за масово унищожение, организирана престъпност, отслабване на държавната система и „приватизация на силите“ — всъщност би могло да се окаже, че сме изправени пред много сериозна заплаха.

II. Стратегически цели

Живеем в свят, който предлага по-добри перспективи, но крие и по-големи заплахи от преди. Бъдещето в известна степен ще зависи от нашите действия. Трябва едновременно да мислим на глобално равнище и да действваме на местно. В защита на сигурността и за утвърждаване на своите ценности ЕС има три стратегически цели:

Предприемане на действия срещу заплахите

Европейският съюз предприе активни действия в отговор на основните заплахи.

- ⤴ Като реакция на събитията от 11 септември, ЕС предприе мерки, включващи европейска заповед за арест, действия за борба с финансирането на тероризма и споразумение за правна взаимопомощ със САЩ. ЕС продължава да развива сътрудничеството в тази област и да подобрява възможностите си за отбрана.
- ⤴ Години наред ЕС провежда политика на борба с разпространението на оръжия. Наскоро Съюзът постигна съгласие за по-нататъшна програма за действие, в която се предвиждат мерки за укрепване на Международната агенция за атомна енергия, мерки за по-строг контрол върху износа и за борба с незаконните превози и незаконните доставки. ЕС е решен да постигне всеобщо спазване на режимите, установени в многостранните договори, и да утвърди договорите и съдържащите се в тях разпоредби за проверка.
- ⤴ Европейският съюз и държавите-членки предприеха мерки, за да способстват за разрешаването на регионални конфликти и да подпомогнат възстановяването на страни с липсваща държавност, в т.ч. на Балканите, в Афганис-

тан и ДРК. Възстановяването на доброто управление на Балканите, укрепването на демокрацията и предоставянето на възможност на властите в този регион да се справят с организираната престъпност е един от най-ефективните начини за разрешаване на проблема с организираната престъпност в рамките на ЕС.

В епохата на глобализация заплахите на географски отдалечени места могат да бъдат също толкова сериозни като тези в непосредствена близост. Ядрените опити в Северна Корея, ядрените рискове в Южна Азия и разпространението на оръжия за масово унищожение в Близкия изток предизвикват загриженост в Европа.

Понастоящем терористите и престъпниците могат да действат в целия свят: дейността им в

Централна или Югоизточна Азия може да се превърне в заплаха за европейските държави или техните граждани. Същевременно чрез глобалните комуникации се постига по-голяма информираност в Европа по отношение на регионални конфликти или хуманитарни трагедии другаде по света.

Традиционната ни концепция за самоотбрана — до и в периода на Студената война — бе основана на заплахата от нападение. В контекста на новите заплахи, първата отбранителна линия често ще бъде извън европейските граници. Новите заплахи имат динамичен характер. С времето рискът от разпространение на оръжия за масово унищожение нараства, ако не бъдат взети мерки, терористичните мрежи ще стават все по-опасни. Пренебрегването им води до разрастващи се липса на държавност и организирана престъпност, за което свидетелстват събитията в Западна Африка. Това означава, че следва да имаме готовност за действие преди да се изправим пред кризисна ситуация. Концепцията „прекалено рано“ не се отнася за предотвратяването на конфликти и предотвратяването на заплахи.

За разлика от масовата, видна за всички заплаха по време на Студената война, никоя от новите заплахи не е само военна, нито може да бъде отстранена с чисто военни средства. Всяка заплаха изисква комплексното използване на различни инструменти. Разпространението на оръжия за масово унищожаване може да се овладее чрез контрол върху износа и чрез оказване на политически, икономически и друг натиск, като освен това се отстранят съществените политически причини. За предотвратяването на тероризма може

да е необходим набор от разузнавателни, полицейски, съдебни, военни и други средства. При страни с липсваща държавност може да се наложи използването на военни средства за възстановяване на реда и на хуманитарни средства за преодоляване на непосредствените последици от кризата. Регионалните конфликти изискват политически решения, но в последващата конфликта фаза може да се наложи използването на военни средства и ефективна полиция. Икономическите инструменти се използват за възстановяване, а гражданското управление на кризи способства за връщането на гражданското управление. Европейският съюз е добре подготвен да реагира в ситуации с толкова различни аспекти.

Изграждане на сигурност в съседните ни региони

Дори в епохата на глобализация географският аспект остава от значение. От общ европейски интерес е в държавите, с които граничим, да има добро управление. Съседни страни, в които има сериозни конфликти, слаби държави, в които процъфтява организираната престъпност, проблемни общества или прекалено висок прираст на населението в близост до границите на ЕС представляват проблем за Европа.

Интеграцията на присъединяващите се държави повишава нашата сигурност, но същевременно увеличава близостта между Европа и проблемните региони. Задачата ни е да способваме за изграждането на „пръстен“ от държави с добро управление на изток от Европейския съюз и по границите със Средиземноморския регион, с който да поддържаме тесни отношения на сътрудничество.

Значението на всичко това се илюстрира най-добре в региона на Балканите. Благодарение на съвместните ни усилия със САЩ, Русия, НАТО и други международни партньори, стабилността в региона вече не е поставена под заплахата от избухване на сериозен конфликт. Доверието в нашата външна политика зависи от консолидирането на постиженията ни в този регион. Европейската перспектива представлява едновременно стратегическа цел и стимул за реформа.

Не е в наш интерес разширяването да създаде нови разделителни линии в Европа. Трябва да приобщим нашите съседи на изток към ползите от икономическото и политическото сътрудничество, като същевременно разрешим политическите проблеми в този

регион. Вече е време да проявим по-голям и активен интерес към проблемите в Южен Кавказ, който с течение на времето също ще се превърне в съседен регион.

Разрешаването на арабско-израелския конфликт е стратегически приоритет за Европа. Без постигането на тази цел е малко вероятно да бъдат разрешени другите проблеми в Близкия изток. Европейският съюз трябва да запази своята ангажираност и готовност да заделя необходимите ресурси до разрешаване на проблема. С широка подкрепа понастоящем се ползва решението, основано на съвместното съществуване на две държави, което Европа подкрепя отдавна. За изпълнението на това решение ще са необходими обединените съвместни усилия на Европейския съюз, САЩ, Обединените нации и Русия, както и на държавите в региона, но преди всичко на самите израелци и палестинци.

В Средиземноморския регион продължават да съществуват сериозни проблеми на икономическа стагнация, социално напрежение и неразрешени конфликти. Интересите на Европейския съюз изискват непрекъснати връзки със средиземноморските партньори чрез по-ефективно сътрудничество в областта на икономиката, сигурността и културата в рамките на Барселонския процес. Следва да се разгледа възможността за по-широк ангажимент по отношение на арабския свят.

Международен ред, основан а ефикасен многостранен подход

В свят на глобални заплахи, глобални пазари и глобални средства за информация, сигурността и благоденствието в ЕС все повече зависят от установяването на ефикасна многостранна система. Създаването на по-силна международна общност, добре функциониращи международни институции и основан на правила международен ред е наша цел.

Ние подкрепяме международното право и развиването му. Основната рамка в областта на международните отношения е Уставът на Организацията на обединените нации. Съветът за сигурност на ООН носи основната отговорност за поддържане на международния мир и сигурност. Укрепването на ООН, осигуряването на възможност тя да изпълнява отговорностите си и да действа ефикасно е европейски приоритет.

Ние искаме международните организации, режими и договори да се справят ефикасно със заплахите за международния мир и сигурност и следователно трябва да сме готови да реагираме при нарушаването на техните правила.

Членството в ключови за международната система институции като Световната търговска организация (СТО) и международните финансови институции стана по-достъпно. Китай вече е член на СТО, а Русия договаря присъединяването си. Следва да си поставим за цел членството в такива организации да се разшири, като същевременно се запазят техните високи стандарти.

Един от централните елементи на международната система са трансатлантическите отношения. Това не е само от двустранен интерес, а е в полза на международната общност като цяло. НАТО е до голяма степен израз на тези отношения.

Регионалните организации укрепват и управлението в глобален мащаб. Влиянието и ефикасността на ОССЕ и Съвета на Европа са от особено значение за Европейския съюз. Други регионални организации като АСЕАН, Меркосур и Африканският съюз имат важен принос за един по-уреден свят.

Едно от условията за международен ред, основан на правила, е правовият ред да се развива в отговор на нови аспекти като разпространението на оръжия за масово унищожение, тероризма и глобалното затопляне. В наш интерес е и занапред да развиваме съществуващите институции като Световната търговска организация и да оказваме подкрепа на новите като Международния наказателен съд. Собственият ни опит в рамките на Европа показва, че сигурността може да се повиши чрез изграждане на доверието и режими за контрол върху оръжията. Такива инструменти могат да имат значителен принос за сигурността и стабилността в съседните ни региони и отвъд тях.

Качеството на международното общество зависи от качеството на правителствата, които са в основата му. Свят от демократични държави с добро управление е най-добрата защита за нашата сигурност. Разпространяването на доброто управление, подкрепата за социалните и политическите реформи, справянето с корупцията и злоупотребите с властта, установяването на правов ред и защитата на правата на човека са най-добрите средства за укрепване на международния ред.

Политиките в областта на търговията и развитието могат да бъдат мощни средства за насърчаване на реформите. В качеството си на основен източник на публична помощ в световен мащаб и основен участник в търговията Европейският съюз и неговите държави-членки са в благоприятна позиция да преследват тези цели.

Насърчаването на доброто управление чрез програми за подпомагане, поставяне на условия и предприемане на целеви търговски мерки остава съществен елемент в нашата политика, който следва да бъде доразвит. Свят, който гарантира правосъдие и възможности за всички, ще бъде по-сигурен за Европейския съюз и неговите граждани.

Редица държави са се позиционирали извън пределите на международното общество. Някои се стремят към изолация, други непрекъснато нарушават международните норми. Желателно е тези държави да се присъединят отново към международната общност и ЕС следва да има готовност да им окаже съдействие. За тези, които не желаят да го направят, следва да бъде ясно, че това ще има определени последици, в т.ч. и в отношенията им с Европейския съюз.

Върховният представител на ЕС Хавиер Солана, държавният секретар на САЩ Хилъри Родам Клинтън, министърът на външните работи на Чешката република Карел Щварценберг и комисарят по външните отношения на ЕС Бенита Фереро-Валднер на среща с медиите след министерската среща ЕС—САЩ, състояла се по време на чешкото председателство на ЕС

III. Политически последици за Европа

Европейският съюз отбеляза напредък в провеждането на съгласувана външна политика и ефективно управление на кризи. Имаме на разположение инструменти, които могат да бъдат ефективно използвани, както това стана видно на Балканите и в други региони. Но за да дадем принос, който съответства на пълните ни възможности, необходимо е да проявяваме по-голяма активност, по-голяма съгласуваност и да използваме в по-пълна степен способностите си. Необходимо е да работим с останалите.

При преследването на стратегическите цели трябва да проявяваме **по-голяма активност**. Това се отнася за целия наличен набор от инструменти за управление на кризи и предотвратяване на конфликти, в т.ч. дейностите в политически, дипломатически, военен и граждански план, както и тези в областта на търговията и развитието. За да се противодейства на новите динамични заплахи, са необходими активни политики. Трябва да се разработи стратегическа култура, която да благоприятства ранна, бърза и, при необходимост, енергична намеса.

Като Съюз, обединяващ 25 държави-членки, чиито разходи за отбрана надвишават 160 милиарда евро, следва да сме в състояние да провеждаме няколко операции едновременно. Бихме могли да постигнем по-добри резултати, като планираме операции, които съчетават военни и граждански способности.

ЕС следва да оказва подкрепа на Организацията на обединените нации в отговор на заплахите за международния мир и сигурност. ЕС е решен да разшири сътрудничеството си с ООН, за да подпомогне излизането от конфликт държави, както и да оказва по-голяма подкрепа на ООН в ситуации, налагащи управление на кризи в краткосрочен план.

Трябва да сме в състояние да действаме преди обстановката в заобикалящите ни държави да се влоши, при първата проява на признаци за разпространение на оръжия за масово унищожаване и преди да възникне спешна хуманитарна ситуация. Превантивният ангажимент може да предотврати по-сериозни бъдещи проблеми. Европейски съюз, който поема по-голяма отговорност и проявява по-голяма активност, ще има и по-голяма политическа тежест.

По-големи способности. Целта за Европа с по-големи способности е постижима, въпреки че реализирането на пълния ни потенциал ще отнеме време. Предприетите действия — по-конкретно създаването на агенция по отбрана — са стъпки в правилната посока.

За да направим нашите сили по-гъвкави и мобилни, и да им предоставим възможности да противодействат на новите заплахи, е необходимо да вложим повече средства в отбраната и да ги използваме по-ефективно.

Системното използване на обединени общи ресурси би довело до намаляване на дублирането, на общите разходи и до повишаване на способностите в краткосрочен план.

В почти всички случаи на сериозна намеса, ефикасните военни операции са последвани от обществен хаос. Нуждаем се от по-голям капацитет, за да мобилизираме всички необходими средства в кризисни и след кризисни ситуации.

По-големи способности в областта на дипломатията: нуждаем се от система, обединяваща средствата на държавите-членки и тези на институциите на ЕС. Разрешаването на по-отдалечени и несвойствени проблеми изисква по-добро разбиране и общуване.

Оценката на общата заплаха е най-добрата основа за съвместни действия. Това изисква по-добър обмен на разузнавателни данни между държавите-членки и между тях и страните-партньори.

Докато повишаваме способностите си в различни области, следва да разгледаме възможността за един по-широк набор от мисии. Това би могло да включва съвместни операции за разоръжаване, оказване на подкрепа на трети страни в борбата срещу тероризма и реформа в областта на сигурността. Реформата в областта на сигурността ще бъде част от по-мощно институционално изграждане.

Постоянните договорености ЕС/НАТО, по-конкретно договореностите „Берлин плюс“, укрепват оперативните способности на ЕС и установяват рамка за стратегическо партньорство между двете организации при управление на кризи. Това отразява решимостта на двете организации да се справят с предизвикателствата на новия век.

По-голяма съгласуваност. Същността на общата външна политика и политика на сигурност, както и на европейската политика за сигурност и отбрана, се състои в това, че сме по-силни, когато действаме заедно. През последните години създадохме редица различни инструменти, всеки от които има собствена структура и обосновка.

Сега предизвикателството се състои в обединяването на различните инструменти и способности: европейски програми за подпомагане и Европейския фонд за развитие, военни и граждански способности на държавите-членки и други инструменти. Всичко това може да окаже въздействие върху нашата сигурност и тази на трети страни. Сигурността е първото необходимо условие за развитие.

Дипломатическите усилия, политиките в областта на развитието, търговията и околната среда трябва да преследват същите цели. В кризисна ситуация няма друга алтернатива освен единство в командването.

По-добрата координация между външните действия и политиките в областта на правосъдието и вътрешните работи е от изключително значение за борбата срещу тероризма и организираната престъпност.

Необходимо е по-голямо съгласуване не само между инструментите на ЕС, но и по отношение на външните дейности на отделните държави-членки.

Нужно е политиките на регионално равнище също да бъдат съгласувани, по-специално при разрешаването на конфликти. Проблемите рядко биват разрешавани от една държава или без регионална помощ, за което свидетелства по различен начин опитът на Балканите и в Западна Африка.

Да работим в партньорство. Проблемите, с които можем да се справим сами, са малко, ако изобщо има такива. Посочените по-горе заплахи са общи и засягат нас и най-близките ни партньори. Международното сътрудничество е необходимост. Трябва да преследваме целите си чрез многостранно сътрудничество в рамките на международните организации и чрез партньорство с основни участници.

Трансатлантическите отношения са незаменими. Заедно, Европейският съюз и Съединените щати могат да станат изключителна сила за доброто на света. Целта ни следва да бъде ефективно и балансирано партньорство със САЩ. Това е още една причина ЕС да доизгради способностите си и да подобри съгласуваността на действията си.

Следва да продължим да се стремим към тесни отношения с Русия, значителен фактор по отношение на нашата сигурност и благоденствие. Зачитането на общите ценности ще способства за напредъка към стратегическо партньорство.

Нашата история, география и културни връзки ни обвързват с всички части на света: съседите ни в Близкия изток, партньорите ни в Африка, Латинска Америка и Азия. Тези отношения са важно предимство, което следва да се използва. По-конкретно, следва да се стремим към развиването на стратегически партньорства с Япония, Китай, Канада и Индия и с всички останали страни, които споделят нашите цели и ценности, като освен това имаме готовност да действваме в тяхна подкрепа.

Заклучение

Живеем в свят, който ни изправя пред нови заплахи, но ни предоставя и нови възможности. Европейският съюз има потенциала да даде своя значителен принос, като способства едновременно за преодоляването на заплахите и осъществяването на възможностите. Европейски съюз, който проявява активност и притежава достатъчно способности, би имал тежест в глобален мащаб. По този начин той би дал своя принос за установяването на ефективна многостранна система за постигане на по-справедлив, по-безопасен и по-обединен свят.

Съвет на Европейския съюз

**ЕВРОПЕЙСКА СТРАТЕГИЯ ЗА СИГУРНОСТ —
СИГУРНА ЕВРОПА В ЕДИН ПО-ДОБЪР СВЯТ**

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз

2009 г. — 43 стр. — 14,8 x 21,0 см

ISBN 978-92-824-2436-0

doi: 10.2860/1774

QC-78-09-568-BG-C

Как да получите публикации на Европейския съюз?

Платени публикации:

- чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- от близката книжарница, като посочите заглавието, името на издателя и/или ISBN номера;
- като се обърнете пряко към един от нашите разпространители. За да получите координатите им, посетете следния адрес: <http://bookshop.europa.eu> или изпратете факс на следния номер: +352 2929-42758.

Безплатни публикации:

- чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- от представителствата или делегациите на Европейската комисия. За да получите координатите им, посетете следния адрес: <http://ec.europa.eu/> или изпратете факс на следния номер: +352 2929-42758.

Съвет на Европейския съюз
www.consilium.europa.eu

Служба за публикации

ISBN 978-92-824-2436-0

9 789282 424360